

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gid. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznanila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odprte rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pisom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nebrakovana pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
osmo pošlaze knjige
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

II.

Čutila in občutki.

(Dalje.)

Ko smo se seznanili sè sestavo živčevja sploh, moramo si še nekoliko natančneje pogledati priprave, s katerimi so zvezani konci živčnih nitij, in ki imajo nalogo neposredno vzprejemati različne dojme. Imenujemo jih čutila.

Navadno razlikujejo petero različnih čutil, namreč: oko za vid, uho za sluh, nos za vonj, jezik za okus in kožo za tip. Znanstvo še pozna poleg omenjenih, šesti čut, ki mu pravi životni čut.

Životni čut. Životnemu čutu pripisujejo vse tiste občutke, ki nastanejo samo po dogodkih v našem telesu. Sem spadajo glad, žeja, telesno blagostanje in slabo zdravje, utrujenost in opešanost, osobito vsakojake bolečine, izvirajoče iz čezmejnega draženja čutil ali iz bolehanja drobja, kostij, zob itd. Životni čut nam napoveduje neposredno, da imamo svoje lastno telo, in v katerem stanji se nahaja, je-li zdravo ali bolešno itd. Občutki bolečine, ki nam jih pripravlja životni čut, grenijo nam sicer življenje mnogoterno; so pa tudi zelo koristni migljaji, naznanjajoči nam, da je nekje v našem životu skazeno zdravje, da je življenje v nevarnosti. Životni čut je torej resno „barometer ali vremenokaz našega života“ ali „životna vest.“

Posredovalci životnega čuta so tisti občutni živci, ki nimajo konca v posebnih čutilih, ampak v notranjem telesu. Posredno udeležujejo se pri tem poslu tudi drobni živci. Izvablajo pa životne občutke tiste spremembe v našem telesu, ki se v njem neprenehoma vršé vsled življenja ali pa tudi vsled vnanjih vplivov. Naš život se namreč, dokler živi, neprenehoma spreminja. Z vsakim telesnim ali duševnim dejanjem potroši se nekoliko telesne tvarine. Obrabljeno tvarino vzprejema kri in vodi na določena mesta (pluća, obisti, znojnice), od koder pridejo navzven; namesto obrabljene snovi mora telo od zunaj prejeti hrane, ki se mora prebavljati, da tako spremenjeno tvarino zopet prejme kri ter jo privede na določena mesta. Izločevanje, krvni obtok, dilanje in prebava so torej tisti miki, ki neprenehoma delujejo na telesne občutne živce. Vsled teh mikov nastane v dotičnih živcih nekako gibanje, ki mu pravijo živčni proces, kateri se razširja proti možganom in na zadnje preide na neke dele možganov, ki se na ta način jamejo takisto gibati. Tukaj se nazadnje spremeni živčni proces v občutek, toda kako, tega ne vemo.

Ker je število občutnih telesnih živcev veliko in ker se neprenehoma ponavljajo miki na nje, ima duša neprestano veliko število takšnih telesnih občutkov. Zategadelj

pač ni mogoče, da bi vsak mik vzbudil poseben občutek, marveč po različnih mikih vzbujeno gibanje posameznih živcev združi se v živčnih središčih (v močnejših živčnih vejah in deblih ter v hrbtenjači) v skupne toke. Zatorej govorimo o vseobčnem ali životnem občutku, ki ni nič drugega, nego vsi tačasni telesni občutki povprek. V životnem občutku je torej tako rekoč združenih različnih telesnih občutkov. Vsled tega je životni občutek vselej nekako nejasen. Človek čuti, pa ne ve prav kaj.

Pojedini telesni občutki imajo to svojstvo, da so nam navadno prijetni ali neprijetni. Ako v životnem občutku prevladajo prijetni telesni občutki, javlja se nam to kot veselje do življenja (veselost), ako pa prevladajo neprijetni občutki, čutimo se nekako nezadovoljne in bolehave. Samo včasih odlikujejo se nekateri posebno močni telesni občutki od skupnega životnega občutka po svoji kakovosti in s tem, da so posebno neprijetni. Toda tudi takšni občutki niso nikoli tako jasni, da bi mogli njih kakovost določeno izraziti ali njih različnost natanko določiti. Pravimo, da nas bode, tišči, žge, trga, skeli itd., ne da bi mogli teh občutkov natanko razločiti ali določiti.

K telesnim občutkom spadajo tudi mišični občutki, ki nastanejo, ako se mišice krejijo in s tem občutne živce mičejo. Mišični občutki nam povedó, ako se kateri del telesa giblje; oni pa nam tudi naznanjajo, kako in kako močno se giblje. Mišični občutki so velike važnosti za izvežbanje telesnih spretnostij, ker z njihovo pomočjo lahko naprej določimo, koliko napora bode v mišicah za vsako določeno gibanje treba. Na ta način si pridobimo polagoma za nekatera telesna opravila veliko točnost in zanesljivost.

Životnih občutkov se ne moremo rešiti na nobeden način, kajti izvirajo iz našega telesa, ki ga ne moremo odstraniti od sebe. Životni občutki nas torej vedno spremljajo in vplivajo na vsako duševno stanje. Iz tega izvira njih velika važnost za duševno življenje. Torej je vzgojitelj dolžen utrjevati život svojemu gojencu, da ne čuti premočno telesnih občutkov. Na ta način osvobodi, kolikor je mogoče, njegovo dušo slučajnostij telesnega stanja.

Tip ali opip. Najbolj razširjeno čutilo je tip ali opip, ki ima svoje mesto v vsej človeški koži. Tip nam napoveduje, ako se kaj dotakne ali dotika naše kože; a po tipu ne izvemo samo, da se sploh kaka reč dotika naše kože, ampak tip nam tudi pové, kje se nahaja kaka stvar, kakove oblike je in kakšnega površja (gladka ali hrapava), je-li trdna ali tekoča, trda ali mehka, težka ali lahka, suha ali mokra, ostra, šiljata ali topa. Tip nam nazadnje tudi naznanja različne stopinje in posebnosti imenovanih kakovostij.

Tipni organi so živci, kojih konci se razprostirajo po vsej koži. Ti konci delajo omrežje; razun tega so znana majhna trdna telesa, ki so z živci ovita, takozvana tipalna telesa, nahajajoča se osobito na rokah in nogah. V ustnicah se nahajajo neka ota telesa, ki so z živci zvezana. (Vaterjeva telesa).

Tipamo, ako se naša koža dotičnega telesa rahlo dotika. Vsled rahlega pritiska, ki se skozi tenčico (roženo kožno plast) razširi da tipalnih telesc, nastane v tipalnih živcih živčni proces, ki se takisto razširi do možganov, kateri nazadnje provzročijo tipni občutek.

Občutljivost človeške kože je na različnih delih telesa zelo različna; lahko se prepričaš, da morate biti šestilovi osti najmanj 1·1mm oddaljeni, da čutiš vsako posebej na konci jezika, dočim mora biti razdalja v istem slučaju na upogibni strani tretjega prstnega člena 2·2mm, na ročnem hrbtišču 30·8mm, na prsnici 44mm, na vratu, prsih in kolku 50mm, na nadlehti in na bedru 50—66mm. Sodijo, da čutimo samo jeden zbodljaj, ako osti zadenete samo jedno živčno nit.

Občutljivost tipa se močno zviša, ako so tujega telesa s kožo ne dotikamo samo, ampak nekoliko pritisnemo na-nj, ali ako se s kožo po telesu sem ter tje pomikamo

(tipamo). V tem slučaju pa nam ne služi samo tip, ampak ob enem tudi mišični čut. Mišični čut in tip osobito sodelujeta, ako presojujemo težkoto kakega telesa, ako kaj vzdigamo, nesemo, vlečemo itd.

Nekako posebnost imajo občutki toplote, koje različne stopinje izražamo z besedami: vroče, toplo, mlačno, hladno, mrzlo, ledeno. Navadno nastanejo vsled vnanjih mikov, čestokrat pa tudi izhajajo iz stanja našega telesa. Osobito je vzrok vročnice in mrzlice pomnožen ali zmanjšan pritek krvi v kožo.

Iz tega, kar smo ravnokar povedali, je razvidno, da ni vselej lahko razločevati životnih in tipnih občutkov. Navadno imenujemo vse sem spadajoče občutke skratka „občutke“. Pa tudi znanstvo še ne more natanko razločevati životnih in tipnih občutkov. Osobito še konci občutnih živcev niso povsem znani. Ne ve se še, je-li so zvezani vsi ti občutni živci v koži s posebnimi končnimi pripravami, ali pa se menda nekateri nedoločno izgubé. Drugič pa se tudi ne ve do cela, kakšna opravila imajo znane končne priprave. Poleg gori popisanih tipalnih in Vaterjevih telesc so še znani kot konci občutnih živcev „živčni končni bati“ (Nervenendkolben) in „živčne končne glavice“ (Nervenendknöpfchen).

Toda samo o tipalnih telescih se zna, da se jim sme pripisovati pravi tipalni občutek v ožjem pomenu. Ali tipalna telesa tudi vzprejemajo toplotne mike, je zelo dvomljivo. Po vsej priliki vzprejemajo vsako vrsto mikov posebni organi. Ako pa hočemo ločiti v obče životni čut od tipa, moramo prvemu pripisovati občutke, vzbujene po notranjih mikih v našem telesu, dočim tip vzprejema vnanje mike.

Povedali smo že, da tip ni po vsej koži enakomerno razdeljen. Glavni organ tipa ste nam roki; oni imate največ tipnih telesc v sebi. Razun tega je roka tudi zaradi obilne razčlembe prijemanju in tipanju posebno ugodna. Vežbanjem se da tip neizmerno popolniti, zatorej je najdovršenejši pri tistih, ki so prisiljeni, da se ga gostokrat poslužujejo, dočim to drugim ni potrebno. Slepci se morejo orjentirati v prostoru samo s pomočjo tipa ter istotako z večjega tipaje zaznavajo, kaj jih obdaja, dočim človek z vsemi čutili obilnokrat tipa ne potrebuje, ker mu oči hitreje in natančneje povedó, kje in kakšne so reči krog njega. Slepec si pridobi neverjetno občutnost tipa, s čegar pomočjo čita in piše ter opravlja ročna dela; in nikdo bi ne verjel, da je to mogoče, ko bi nas skušnja ne učila, da je resnica.

Zanimivo je, da se tip razširja tudi skoz orodja, ki je imamo v rokah. Slepec preiskuje s palico v roki neznano pot in v temni noči, ko nam oči ne pomagajo nič, ravnamo tudi mi tako. Tudi skoz podplate svojega obuvala tipamo pot. Zdravnik z grezilno iglo (Sonde) preiskuje rane in ozke prostore človeškega telesa, ter tipa po njih; tako tipamo z nožem in z vilico, kipar tipa z dletom, slikar s čopičem, pisar s peresom itd.

Nazadnje se nam zdi potrebno, še omeniti, da nam tip ne naznanja samo, da smo se s kožo česa dotaknili in kakšne so njegove gori naštete lastnosti, ampak da nam tudi pove, kje, na katerem mestu naše kože se je dotično telo nas dotaknilo. Vsakdo ve povedati, kje ga črevelj tišči, kje ga je kaj pičilo, kje se je spekel, kam se mu je muha usedla itd. Torej mora biti isti občutek na vsakem mestu kože nekoliko drugačen. Občutimo namreč vselej, kakor smo naglasili, v možganih. Ker pa dobro veš, da te je bučela pičila n. pr. na dlanski strani, v prvi člen kazalca, na levi roki, ne pa na drugem mestu, mora biti torej ta občutek nekoliko različen od istega, ko bi te bila pičila bučela na drugem mestu. Tem razločilnim znakom pravijo „mestni znaki občutka“. (Localzeichen der Empfindung).

Okus. Okusni organi imajo svoj sedež v ustih; toda tega še ne vemo, je-li se nahajajo samo na jezikovi korenini ali pa nemara tudi na konci jezika, na jezikovem

robu in more biti tudi na ustnem robu. Sluznica je namreč na jezиковi gornji plati ob straneh in na konci osuta z bradavicami. Razlikujejo se pa trojne bradavice: nitkaste, kijaste in ostrovaste. Ostrovaste nahajajo se samo na jezиковi korenini, 10—12 po številu, in so v loku, črki V podobnem, razvrščene; kijaste so osobito ob konci in robu jezika nakopičene, nitkaste pa so razdeljene po vsem površji jezika. Posebne živčne končnice, ki bi se smele kot okusni organ smatrati, našle so se doslej samo v ostrovastih bradavicah, katere oskrbuje 9. par možganskih živcev (okusni živci). Ta živec je torej gotovo okusni. O drugem živci, razraščajočem se po jeziku, (veja raztrojenega), čegar niti se po kijastih in nitkastih bradavicah razdelijo, še ni določeno, je li samo tipni živec ali pa tudi okusni. Vidi se, kakor da bi kijaste bradavice imele tudi okusne živce, dočim so nitkaste bržčas samo tipni organi.

Da kaj skušamo, moramo dotično telo, ki mora biti kapljivo, dati na jezik. Trdna telesa imajo le tedaj okus, ako so raztopna, da se v slinah raztopé. V okusnih bradavicah razdeljeni konci okusnih živcev se nekako kemično razdražijo; vsled tega nastane v okusnem živcu nekako gibanje, ki se razširja do možganov, in tam nastane okusni občutek.

Kakšni so okusni miki, tega si ne moremo misliti. Samo to vemo, da vzbujajo različne tvarine različne okusne občutke. Osobito razlikujemo sladek, kisel, grenek, lugast in slan okus. Število okusov, ki jih znamo z besedami označiti, je torej jako majhno. Pa še teh ne znamo znanstveno označiti. O njih samo vemo, da so. Navadno pa si pomagamo s tem, da povemo, po čem ima kaj okus. Gostokrat združijo se tudi tipni občutki in občutki topline z okusnimi, vzlasti pri okusih, ki jih trpke (herb), zagoltné (zusammenziehend), jedke, žarke, hladke itd. imenujemo.

Do spoznavanja vnanjega sveta nam okus pripomore malo; on nam pomaga razločevati nekatera kemična svojstva teles (kisline, luge, soli itd.) Ožje spojen je okus s hranitvijo, napovedujoč nam, pa samo, ako imamo obilno izkušnje, kateri živež in katera pijača nam prija, katera nam škoduje.

(Dalje sledi.)

Scylla in Charybda.

Nastopil sem novo službo učiteljsko. Od večdnevnega napora pri selitvi kmalu sladko zadremljem. A spanje ni bilo dolgo prijetno. Čudne tožne sanje me vznemirjajo.

Si že čul kedaj pri pogrebu mili jok nežne dece, plakajoče za svojimi umrlimi dragimi roditelji? Kako tak jok presunja srce!

Tako plakanje glasilo se mi je v sanjah, iz prva tiho, a čimdalje glasnejše in bridkejšé. „Uboga deca“, mislim si, „tešiti te čem, utolažiti hočem ti ta jok, ki s tako silo bije ob moje mehko srce!“ Dvignem se iskat nesrečnih otročičev. Preiščem prostor za prostorom, a žive duše nikjer — grobna praznота zeva mi povsod nasproti. Zalosten strmim pred se. A ta jok — zdelo se mi je, da hoče poplakniti vse gorje bednega učiteljstva — neče prenehati. Čegav je ta jok? Notranji glas mi veli: „To je jok nedolžnih otrok preganjanih učiteljskih rodbin!“ — — — Trpkost pre-

vzame mi sree. Proč, proč iz tega pretužnega kraja, a nogi ste mi odreveneli. V tej duševnej bridkosti zgrabim za ruto, blizu tam visečo, zavijem si z njo glavo, da ne čujem več milega joka. — — —

Prebudim se, težko zadišem. Črez glavo imel sem potegneno posteljno odejo.

Te sanje silijo mi vedno v spomin, kolikorkrat slišim, da je ta ali oni učitelj v disciplinarnej preiskavi, ali oni celo prestavljen iz službenih ozirov. Ihtenje in jok nedolžnih otročičev, bedne žene preganjanega učitelja mi udarja na uho. Takrat pa se spominjam tudi onega kalifa v znani pesni, ki je pregnavši ubogo vdovo in nje sirotice z malega posestva, na vrtu počival. Zdelo se mu je tedaj, da se ihtenje in plakanje otrok uboge vdove glasi iz šepetanja morskega ločja in trstja, rastočega po morskem obrežji ob vrtu. To ga je ganilo in poravnal je krivico.

Kaj pa naši „kalifi“ — naše šolske oblasti? Ne delajo li dostikrat — če morda tudi neboté — krivice, in niso li v časih povod krivici?

Krivica, krivica bi se delala učitelju, ki se je pregrešil proti postavi? „Kaj še!“ ugovarja mi nasprotnik. „To je le kazen, in kazen ni krivica! Vsak stan ima malomarneže; tudi učiteljstvo ni brez njih. In prestopnike zakonov naj pokori zaslužena kazen; to zahteva ugled stanu!“

Tej logiki se sicer ne da ugovarjati; toda, ako do dna preiščeš koeljive slučaje, ki so navadno predmet disciplinarnim preiskavam in ne baš redko obsodbam, utegneš učitelje, zapadle takej kazni, soditi vendar mileje.

Učitelj je podoben mnogokrat starodavnemu mornarju, kateremu ste pretili Scylla in Charybda. Scylla je zakon šolski, Charybda pa ljudstvo. Godi se učitelju torej lahko po starem reku: Incidit in Scyllam cupiens vitare Charybdim t. j.: V Scyllo pade, kdor se hoče varovati Charybde, ali po domače: Ogneš se li jednej nevarnosti, ugonbi te lahko druga.

To je sicer čudno, a vender je mogoče.

Pregledujemo li šolski zakon samo površno, takoj zapazimo, da marsikaj v postavi, zlasti kar se tiče območja krajnega šolskega sveta, dobiva svojo moč še le po učitelju. To bi ne bilo nič hudega, vsaj smo vneti za svoj poklic; a koliko boja ima učitelj radi tega s prostim, čestokrat nevednim ljudstvom, boreč se za šolsko postavo. Le prerado se dogaja, da se uresniči stari rek: „Proti neumnosti so se bojevali celo bogovi zaman“. Ako učitelj v tej borbi ne zmaga, tedaj mu pa tak poraz kruši značaj, naj si je še takó zrnat.

Stavi se li nova šola, ali pa se katera razširja, tedaj pritiska skoro vsa uravnava tega opravila z veliko težo na učiteljeva pleča. Koliko razmotrivanja in premišljevanja stane učitelja, da pri tej priliki pravo zadene, da se vse zvrši gladkim potom. Koliko prigovarjanja je tu potreba, koliko hudih besed in jeze mora učitelj požirati, ako se ne izteče vse po volji občanov.

Pri šoli je treba katerekoli koristne nprave. Kdo bi mogel prepričati prosti narod o hasku te ali one reči, ako ta le čuti, da bode treba v žep poseči. Tedaj se narod ne meni dosti za šolski zakon, saj kmalu zvé po raznih hujškah in neprijateljih šole, da se ga lahko oteplje in brani kakor hudega sršena.

Kdor će vedeti, kako težko je kmetu izvabiti desetico iz žepa, kadar je treba za šolo česa kupiti, ta naj se potruzi k seji krajnega šolskega sveta, ko se določuje proračun ali sklepa letni račun o šolskih potrebščinah. Tu zadostuje samo jednega „stiskača“, ki potegne vso stranko „šparovitih“ za seboj. Ako ima učitelj ugled, ter je občanom priljubljen, tedaj vsaj nekoliko zmaguje, sicer pa je njegov glas: vpijočega v puščavi.

Toda ne samo pri napominanih stvareh, ampak sploh pri šolskej upravi delajo se učitelju velikokrat težkoče in celo krivice. Izkušnje, bridke izkušnje nas poučujejo, da se v kaki občini dvigne le jedna nezadovoljna in smela glava, ki sproži misel, da se jamejo metati učitelju pod noge polena, njegovemu neumornemu delovanju pa nastiljati trnje. Dogodilo se je, da je boren pisar pôdle duše teroriziral ves krajni šolski svet, da se je tako rekoč vse zaklelo proti nedolžnemu nadučitelju. Tu bi lahko naštel mnogo imen in častiti tovariši bi mi postregli z obilnim gradivom govorečim o krivicah, ki bijejo učitelja trudečega se, da utlesi paragrafe.

Kaj čuda potem, da se učitelju v prsa vgnezdi nezadovoljnost kakor zlobna harpija, ki mu trga srce in ruši zdravje, ki ne škoduje samo njemu, temveč tudi šoli, dostikrat vsej generaciji v občini, v katerej biva nezadovoljni učitelj!

Kako pa delajo z učiteljem v takih slučajih varhi šolskega zakona — šolska oblastva?

Vidijo li nazorni organi, da krajni šolski svet neče tako delati, kakor se jim ukaže, odrekava se učitelju energija, stanovska zavest, ter se vse te posledice, ako ne glasno, pa vsaj natihoma zapisujejo učitelju na rovaš. Ako mu to nikjer drugej ne škoduje, škoduje mu vsaj nekoliko pri kvalifikaciji, kadar se poteza za boljšo službo.

Žalostne politične razmere pri nas pa mora učitelj še posebno hudo čutiti. Vsak državljan ima svoje dolžnosti in pravice. A žalibog, učitelj ima le dolžnosti!

„Petakar“ ima v politiki vso svobodo, učitelj pa je rogovilež, ako se iz lastnega prepričanja oklene stranke, ki njemu ugaja, od katere je pričakovati, da bode narodu najbolj koristila. Stopa se mu radi tega na prste. Sovražniki njegovi pa vedó, kje se učitelj najložje rani, ter dostikrat iz osebne mržnje izvedejo grdo osveto nad ubogim učiteljem in pri tem jim pomaga — šolska oblast. Vsako sodišče praša tožnika in priče,

ako si niso z zatočencem v osebnem sovrastvu, samo disciplinarna preiskava ne pozna tega pravila. Morda li ne vé šolska oblast, kako hitro se učitelj zameri ljudem? Zaradi jednega goldinarja, katerega je moral oče plačati, ker je otroka malomarno v šolo pošiljal, nakoplje si učitelj sovrastvo na glavo. Po tem pa pride osveta; saj je prosti narod prepričan, da je vsega kriv le učitelj, on mora torej trpeti. „Zakon narave je tak, da iz malega raste veliko!“ Zaradi malega prestopka učiteljevega prikaže se prva tožbica pri okr. šol. svetu, za-njo pa tožba na tožbo, kakor hudourni oblaki, in slednjič vihar. Učitelj je poražen! Zdaj pa se mu godi kakor na smrt obolelemu levu v Lessingovej basni, vsakdo mu da še čutiti grde osvete. Preiskavajoči uradnik pa je pri takih prizorih hladnokrven — „kühl bis an's Herz hinan“. Disciplinarna preiskava vzburi vse, in tudi šolska mladina vé, kaj se godi z učiteljem. Bridko mora to boleti učitelja! Za tribunal, kjer se sodi učitelj, rabi se šolska soba, zanj posvečeno mesto, kjer je morda že veliko in veliko let pončeval in vzgojeval nedolžno mladino! Izvestno občutna kazen za učiteljevo idealnost!

Nehvaležnost je sploh plačilo tega sveta; to je izkušal že marsikdo. Ob naroda naklonjenost se učitelj torej ne sme preveč naslanjati, kajti ta je izpremenljiva, kakor sem še zgoraj po pravici trdil, da je dovolj v občini samo jeden zlobnež, ki pokvari vse druge, da se črti učitelj in ž njim šola sploh. Zlasti dandanes se to dogaja pogostoma, ko se šola tako rada zlorablja za politične, dá dostikrat sebične namene. Največjim zgodovinskim možem, pravim ljubimcem narodovim, kopali so lastni rojaki grobove — o tem nam govori zgodovina — ali bi bilo čuda, da se kaj takega pripetuje tudi učitelju, čegar vzvišene naloge še narod ne umeva ali pa neče umevati.

Določbe o nalogah, dolžnostih in pravicah načelnikov krajnemu šolskemu svetu in šolskemu ogledi baš tudi ne podkrepavajo učiteljskega ugleda. Tukaj mal vzgled.

Učitelj pride k načelniku, naleti ga baš pred hišo, ter mu naznani, da mora zaradi najnih opravkov nastopiti tridneven dopust. Ko učitelj odide, prikaže se načelnikov sinček, ki hodi k temu učitelju v šolo, ter radoveden vpraša očeta, česa je učitelj želel. „E, nič“, odgovori načelnik ponosno, „prosil me je tridnevnega odpusta, ter sem mu ga dovolil“.

Kaj naj si misli ta otrok o učiteljevi veljavi in kaj naj se o njej pomeni s svojimi šolskimi tovariši?

Boji se li katera stranka, da bode kaznovana radi malomarnega pošiljanja v šolo, potolaži jo načelnik ali ogleda rekoč: „Nič se ne boj, saj sem še jaz tukaj, kazni ne bode, če se učitelj tudi na glavo postavi!“

Takih primerov bi se dalo navesti še mnogo.

Kaj pa hočem govoriti o pravicah šolskega ogleda?

V nobeden stan ne segajo tako drzne roke s kritičnim nožem kakor baš v učiteljski. Poleg tega, da je naš stan take zelo izpostavljen javnemu mnenju, imamo še toliko vrst gospodov: od najneokretnejše butice do najinteligentnejše glave.

Okrajni šolski sveti dajejo véasih krajnim šolskim svetom in drugim posameznikom naravnost „potuho“. Ta beseda ni slovenskega korena, pa je dobra. Krene li učitelj v trenutji nepremišljenosti otroka po prstih ali kamorkoli, takoj se „vzame tožbica na zapisnik“. Baš taka tožbica je potem dostikrat klica velikej učiteljevej nesreči; kajti takó rada se uslišuje, ker velja proti učitelju. Brez vsakega ozira se dostikrat seka pri uradu proti učitelju, vpričo kmetiča, uradnikov in uradnih slug delajo se rezke opombe ali pa neslani dovtipi o učiteljih, mesto da bi se varoval njih in šole ugled.

Bog obvaruj, da bi učitelj le las zakrivil kateremu udu krajnega šolskega sveta. To podprem z neko „pasjo dogod-bico“, ki je v resnici pasja. Neki učitelj zaloti v šolskem vrtu psa, lastnino načelnika krajnega šolskega sveta, ter ga nažene. Načelnik pridirja v šolo. Kontroverza med učiteljem in načelnikom. Gotovo je hotel ta vedeti, po katerej pravici je smel učitelj psa nagnati. Načelnik globoko užaljen, naznani okr. šol. svetu ostavko. Grof Taaffe bi bil gotovo sprejel ostavko kateregakoli ministra, a okr. š. svet je ni mogel, temveč votal je dotičnemu načelniku hvalo „für sein ersprießliches Wirken.“

Učitelj se napada po udih krajnega š. sveta v časopisih, a učiteljstvu je zabranjeno jednako orožje, da bi se branilo ž njim.

Kakó velika je res gospoda v malih stvaréh, podajem tu posnimek iz listka „Posla z Budče.“ V Snažicéh so si postavili lepo šolo. Krasan ta pogled na njo. A kakor je šola zunanje lepa, baš taka je nje notranja oprava in duh, ki v njej vlada označuje vrhunec svoje dobe, napolnjujoč z veseljem

srce znalca in lajika. Tu ni mesta, ki bi ne govorilo o plemenitej izobraževalnosti. Gospod voditelj okrasil je hodnike s poučnimi slikami. Tu je načrt občine, takoj zraven izboren zemljevid okrajnega glavarstva itd. Tam steklena omara, v njej lepo nazorno zložene plasti zemske, kakoršne se nahajajo pod nogami prebivalstva snažiške občine. V kabinetu je razun učnih pripomočkov tudi muzejna zbirka. Vse to je delo voditeljevo. V šolskih sobah so različni diagrami, katere je zgotovila njegova spretna roka. Česa si, srce, še želiš? Občani se radi ponašajo, s svojo šolo in radi jo pokažejo vsakomur. Slučajno pride sem neki svetovalec. Povabijo ga tudi v šolo. Povsod so ga sprovaljali, vse mu razkazali. Voditelj je na čast visokega gosta zapel z otroci dvoglasno s spremljevanjem harmonija, da je bilo veselje poslušati. Ko si je bil gospod svetovalec vse ogledal, ustavi se pri peči, da bi videl, katera sistema je. Ali mahoma upré svoj pogled za peč, kje si je baš pajek dodelaval svojo rezidenco. Gospod svetovalec vznese povzdigne prst, ter pokaže na to mesto rekoč: „To je velika malomarnost; gospod voditelj, pazite bolj na čistoto, vsaj vam mora biti znano, s koliko strogostjo v nevarni dobi kolere se vsi uradi od ministerstva do glavarstva prizadevajo, da se pridno pazi na čistoto posebno po šolah. To vam vsem pokladam na srce.“ Potem je hitel iz šole, zasedel kočijo ter se odpeljal blažen v zavesti, da je zvršil velik čin, ne vedoč o svoji pajčevini, katero je imel na možganih.

Kako hude, da skoro krute so kazni za učitelja! Take kazni pozna le še vojaški stan! Imaš li tri zvezde, znak nadučiteljstva, „obrijejo“ ti za kazen jedno ali dve, ter te največkrat degradujejo do podučitelja. Kje se li

kaj takega dogaja pri uradniškem stanu? Iz službenih ozirov prestavijo z istim dostojanstvom dostikrat uradnika, ki je zagrešil celo proti civilnemu zakonu. Ako pa je tak uradnik nepoboljšljiv, tedaj ga pa natihoma prisilijo, da izstopi iz službe, ter mu za njegove pregrehe odmerijo lepo pokojnino. Ubogega učitelja pa, ki še morda nikdar ni prišel v dotiko s civilnim zakonom, ki morebiti le ni hotel klečeplaziti ter slepo pokorevati se vsakemu gospodu, ponižajo kar do podučitelja. Kakó morejo taki pojavi dobro vplivati na moralo priprostega naroda? Ni li že kazni dovolj, da se mora učitelj ločiti od priljubljenega kraja, trpeti velike stroške o selitvi, katere more čestokrat še le v več letih poravnati? Vrhu tega pa še moralno in gmotno poniževanje?!

Dá, Scylla in Charybda ste uničili že marsikaterega učitelja!

Ali pa ni možno se jima ogniti? Kako? Naj li učitelj zgreši svoj značaj, naj li bode kakor polzka jegulja, naj li klečeplazi? Nikdar in nikjer!

Pomoč proti tej hibi je le v rokah naših višjih šolskih oblastij. O pravem času naj zastavijo svojo besedo za učitelja, kateri mora tudi pogostoma razpostavljati svojo osebo v obrambo šolskega zakona. O pravem trenotji naj zadušé iskrico, ki je zatlela v prepiru med učiteljem in ljudstvom, stopajoč s svojim ščitom na stran učiteljevo.

Le s pomočjo šolskih oblasti višal se bode ugled šole in učiteljstva.

K sklepu! Kako se že glasi geslo starega Herbsta? „In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas.“*)

Svantevidsky.

*) V potrebnih stvareh složnost, v dvomljivih svobodnost, v vseh rečeh pa ljubeznjivost.

Slovstvo.

Čislani gospod urednik!

Da ne bodo p. n. gg. čitatelji „Popotn.“ krivo poučeni po kritiki gosp. —ka v 11. št. prosim Vas, blagovolite sprejeti v svoj cenjeni list nastopne opomnje:

1. „V dvoranih svetlih“ in „porej“ sta res tiskovni hibi. Žalibog nabaja se jih v knjižici še več, vendar jih vsak razsodni čitatelj lahko sam popravi.

2. „Najkrasnejše čudes“ = das herrlichste der Wunder (rod množ.), ne pa, kakor gospod kritik misli „das herrlichste Wunder“ (im. jedn.) 3. težki okovi“, je spol

prav dobro „zadet“. Gl. Janežičev slovar: Okov, m. Beschláge . . . . —i, m. pl. Fessel, Bande.

4. „Kot, ko, kakor“ res niso „po strogem pravilu uporabljena“, a č. čitatelj poglej v Stritarja, v Gregorčiča itd. dá, celó v slovensko prozo in našel boš slično rabo. Po mojih skromnih mislih je taka nepravilna raba „licentia poetica“.

Na obča domnevanja gospoda kritika, brez navedenih hib, ne morem odgovarjati.

Kar se tiče „škodoželjnosti“, katero mi gospod kritik očita, omenjam samo, da je

misel: Dulce est socios habere dolorum“, tako stara, da se jaz ne čutim prav nič za detega. Brez zamere! Fr. Gestrin.

Novosti.

V založbi L. Schwentnerjeve knjigarne v Brežicah ob Savi izšle so: „Pesmi, za visoki

glas s spremljevanjem klavirja, zložil K. Hoffmeister, op. 5. Cena 1 k. 50 v.“ Zvezek obsega 3 pesmi, namreč: 1. Pravljica stara, stara to bila; 2. Narcisov cvet. 3. Akat, katere so res krasne, vsekoli izvirne in precej lahke, torej vredne, da jih najtopleje priporočamo, posebno ker je tudi zunanja oblika čedna in okusna.

Društveni vestnik.

Ptuj. (Izlet in zborovanje učiteljskega društva za ptujski šolski okraj 8. junija t. l.) Z veseljem smo pozdravili svoj majalis, ker izletavali smo že več let, a ostali smo vsigdar — v gnezdu. Letos nam je torej perje doraslo in hajdi k Sv. Marjeti niže Ptuja! Sicer nam zadnje dni ni bilo obnebe nič kaj simpatično in slaba pot je marsikateremu ogrenila dober naklep. Določnega dne pa se nam je vendar sonce prikazalo, menda iz radovednosti, kaj so neki Šmarječani za sprejem izletnikov pripravili. Kaj so pripravili? V veselje, da jih obišče po tako dolgem času učiteljstvo sosednih krajev in druga odlična gospoda, odičili so staro šolsko poslopje z vihrajočimi zastavami, novo pa z lepimi vency in šopki zlasti pa sobo, kjer se je vršilo zborovanje.

Ob 11. uri bila je sv. maša, katero je daroval tamošnji kaplan čast. g. Šuta. Pri sv. maši smo peli Mikložič-ovo mašno pesem. Orglač nam je nadučitelj gosp. Vobič, kateri se je v občé mnogo trudil, da se prisileči sprejmejo dostojno.

Po sv. maši podali smo se k zborovanju. Pred zborovanjem zapel je moški zbor Nedved-ovo „Pevčeva molitev.“ — Zborovanje — prisotnih je bilo 16 članov in mnogo gostov — prične predsednik gosp. Strelec pristréno pozdravljajoč navzoče in zahvaljujoč se jim za primeroma obilno udeležbo. Želi vsem, da bi se danes prav vrlo radovali. Vladnega zastopnika ni bilo in tudi povabljena čast, gg. c. kr. okr. glavar in okr. šol. nadzornik sta se pismeno opravičila. To se vzame na znanje.

Zapisnik zborovanja dne 4. maja odobri se brez ugovora.

Svojo nalogo: „Katero pedagogično vrednost ima pomladanski izlet in v kateri meri ga zna učitelj dostojno izkoristiti?“ rešil je gosp. Herič odlično; svojemu podavanju postavil je sledeči načrt: 1. Priprava. 2. Odhod in vrnitev. 3. Pomen izleta. 4. Predmeti. 5. Učinek in posledica in 6. Uporaba. Vsako teh točk pojasnil nam je g. govornik s premišljenimi in lepo urejenimi primeri. Podal nam je vmes tudi učno sliko „Vinska trta“. — Pokazal je povsem, da je reč celo dobro premislil in da jo tudi umé. Najbolj pa se je vsem prilegal njegov naravni humor, s katerim je napravil svoje podavanje kaj zanimivo in živahno. Po končanej razpravi donelo je gospodu

poročevalcu od vseh strani živo priznavanje za njegov trud, in gospod predsednik ga je počastil s posebno zahvalo.

Podavanje g. Farkaš-a je izostalo zavolj poročevalčeve odsotnosti.

Gosp. Dom. Serajnik sen. nasvetuje, naj bi se pri okr. učit. konferenciji nasvetovalo, da se uvedejo namesto zboljšanih Močnikovih prestav, Lavtarjeve računice za trirazredne šole. Nasvet se sprejme. Gosp. predsednik predlaga volitev delegatov za sejo „Zaveze slov. učit. društev.“ Izberejo se gg. Strelec, Serajnik Dom. sen., Podobnik, Herič in Kitek. — Ker se je zaradi imenovanja predsednikom mesto odbornika izpraznilo, izvolil se je na mesto g. Strelca g. Dom. Serajnik sen. za odbornika. Predlogu g. Zupančič-a, naj bi se pred vsakim zborovanjem vpeljale vaje v petji in naj bi gospodi pevci čas vaj vestno uporabljali, pripomni g. predsednik, da bodo od sedaj naprej pri vsakem zborovanji pesni, vsaj jedna na dnevnem redu. Ker se nihče več k besedi ne oglasi, povzame jo zopet g. predsednik zahvaljujoč se prečast. g. kaplanu, kateri je blagovilil sv. mašo brezplačno darovati, in sklene zborovanje ob jedni popoldne.

Po zborovanji podali smo se k skupnem obedu v gostilno g. Mikl-na, kjer se nam je prav dobro postreglo. Pred gostilno sprejela nas je najstarija godcev pod vodstvom nadučit. g. Vaude iz Svetinj. V okusno nališpanej obednici smo se prav dobro imeli. Vršila se je napitnica za napitnico. Prvo je izrazil g. predsednik branitelju in podpiratelju šolskih postav in učiteljstva Njih Veličanstvu presvit. cesarju Francu Jožefu I. Trikratni gromoviti živio razlegal se je po dvorani iz zvestih prsij slov. učiteljstva. G. predsednik napije tudi dvema gostoma iz ormoškega okraja, gg. Vaudi in Kosi-ju od Sv. Lenarta. Pozdravimo ju s krepkim živio. Gosp. Vauda se zahvali za napitnico in nas zagotavlja, da bode prihodnje leto zastopanih več Ormožancev pri našem izletu, ker se vedemo v istini vrlo. Bog ga usliši! Napije se tudi krasnemu spolu, kateri resno družbo mož tako prijetno oživlja in razveseljuje, kakor tudi domačim gospodičinam, ki so si mnogo prizadele, da so dostojno ozaljšale sobane z vency, omizje pa s šopki. Imeli smo tudi čast pozdraviti v našo družbo došlega g. Gregoriča, predsednika ptujske čitalnice itd.,

čas. g. Hrtiša, zupnika od Sv. Vida., čas. gg. oo. minorita Konr. Stazinskega in Sveta, kakor tudi domačega kaplana čas. gospoda A. Šuto. Gospod o. Stazinski govoril je o družbi „Cirila in Metoda“, katera nakani 25. junija napraviti izlet k Sv. Marjeti pri Ptujem v proslavo 300letnice zmage Slovencev nad Turki pri Sisku l. 1593. Govoril je navdušeno in predlog ali vabilo, udeležiti se kolikor mogoče v obilnem številu tega izleta, sprejel se je z veseljem. Povdarjal je gosp. govornik tudi važnost sloge med učitelji in duhovniki. Vsem se nalaga ista sveta dolžnost, in ta naloga se more le takrat uspešno reševati, ako se izvršujoči činitelji po moči podpirajo, torej vzajemno delujejo.

Da se nekoliko razvedrimo in poučimo, šli smo gledat priznanja vredne naravoslovne zbirke gosp. Fr. Miklna. Tu najdeš nekaj četveronogih živalij in ptičev, mnogo hroščev in metuljev, veliko in drago zbirko mineralij kakor tudi mnogo starih rimskih denarjev in drugih pametnikov iz davnih časov. Z velikim zanimanjem smo si pregledovali to razstavo, in marsikateri si je želel imeti vsaj nekoliko tega v svojej šoli. Morebiti bo ta posnemanja vreden vzgled marljivosti v zbiranju — mnogo je lastne tvorbe — marsikaterega podkuril, da bo začel preiskovati domači svet, popraševati pri ljudeh, da se bo seznanil s kakim posestnikom lova itd. in zbiral toliko potrebna učila za ljudsko šolo. Pregovor pravi: Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas: kjer primanjkuje moči, tam je tudi dobra volja hvalevredna. A mislim, da bo ta, ki ima dobro in trdno voljo tudi kmalu našel dovolj močij. Samo odprite oči in sezite v naravo: veselje do nje vam bo raslo vidoma!

Po takih dogodljivih potekel nam je dan le prehitro. Ostal nam bode pa v prijetnem spominu in nas podžgal, da priredimo kedaj še kaj boljšega. —o.

Iz Slovenjegradca. Evo ti, dragi „Popotnik“, poluletnega poročila našega društva. Prvo letošnje zborovanje smo imeli 2. marca v Slovenjemgradu. Pregledal se je račun za preteklo leto, po katerem je bilo 20 gl. 18 kr. dohodkov in 6 gl. 25 kr. stroškov, torej 13-gl. 93 kr. prebitka.

Sledila je volitev novega odbora ter bil soglasno zopet izbran prejšnji odbor, namreč gospod J. Trobej, c. kr. šolski nadzornik, predsednikom, gosp. J. Barle namestnikom in denarničarjem in gosp. Fr. Vrečko zapisnikarjem. Gosp. predsednik se zahvali za izkazano mu zaupanje ter obljubi, delovati vedno v prid društva. Opomni se, da je to isti odbor, ki je pred 9 leti osnoval društvo.

Dopisov in nasvetov takrat ni bilo nikakih. Gospod Šmid je razpravljal o nalogi: „Oseba učitelja, temelj šol. discipline“. Izhajajoč od pravila: „Kdor dobro poučuje, ima tudi dobro šolsko disciplino“, je kazal osebo dobrega učitelja ter mej drugim omenjal šolsko obiskovanje, šolsko disci-

plino posebej, dostojno vedenje in pozornost učenec mej naukom, kakor tudi njih dostojno obnašanje zunaj šole.

Drugo zborovanje je bilo 6. aprila tudi v Slovenjemgradu. Izmej dopisov je omeniti po štajerskem „Lehrerbundu“ predložen osnutek „concretual-statusa“ ki se je brez premembe odobril.

Gospod predsednik je nasvetoval, naj bi, ker se „Lehrerbund“ tako vrlo poteguje za vzboljšanje materijelnega stanja štajerskih učiteljev, tudi naše društvo pristopilo kot ud štajerskej učit. zavezi. Po daljšem razgovoru predlaga gosp. Vrečko, da se „Lehrerbund“ prej povpraša, je-li ud nemško-avstrijske učiteljske zveze, ali ne; ako ne, potem šele naj naše društvo pristopi, kajti drugače bi bilo nekako narobe, da bi bili kot ud zaveze slov. učiteljskih društev ob enem tudi ud nemške zaveze. Se vsprejme in naroči, da gospod predsednik to poizve.

Gospod Vrečko nam je predočil učni poskus o „naraščanju avstrijsko-ogrške države“ v višjem oddelku ljudske šole, ki je bil podpret z neobhodno potrebnimi letnicami. Gospod predsednik je še v obče pripomnil, kazaje na znano naredbo gledé na pouk iz zgodovine, naj bi se res avstrijska zgodovina — posebno od Marije Terezije počensi — že zgodaj praktično pričela ter vedno ponavljala.

Potem pa je sledil splošni razgovor o šolskih odpustnicah, osobito pa, kako se je pri spisavanju odpustnic postopalo.

Tretje zborovanje tudi v Slovenjemgradu se je vršilo 23. maja. Gospod predsednik otvorivši zborovanje se spominja baš tedaj umrlega tovariša našega političnega okraja, gospoda M. Pristernika, ter že nekoliko prej preminivšega gosp. K. Ribiča. Navzoči običajno počasté njiju spomin.

Na to naznani dva dopisa upravnega odbora „Zaveze“ od 12. aprila t. l. tikajoč se razpečavanja slov. šolskih listov, učnih in učilnih knjig itd. ter glavnega zborovanja „Zaveze“ v Mariboru, za katero naj bi se izbrala le občno šolstvo ali učiteljstvo zadevajoča vprašanja.

Poverjeništvu za razpečavanje knjig prevzame gospod predsednik.

Dalje se naznani dopis upravnistva „Popotn.“, v katerem se javlja brezbrizno, res malomarno vplačevanje, kar je prava pravcata sramota za slov. učiteljstvo.

Društvo bode posredovalo, kolikor le mogoče, da se tukaj vsakdo odzove svojej dolžnosti ter se bo naročnina predplačevala.

Istotako nam naznani še gospod predsednik dopis „Pop.“ uredništva tičoč se dopisov v „Pop.“, „Popotnikovega koledarja“ itd. Društvo želi, naj bi koledar še nadalje izhajal z natančnim imenikom, da-si je res nekoliko drag. *)

So-li slični koledarji nam sosednih narodov morda cenejši?! V kolikem številu pa se razpečajo?! — Ceno bi bilo možno le tedaj znižati, ko bi štev. naročnikov še vsaj za tretjino poskočilo. Uredn.

Prečita se še dopis štajerskega „Lehrerbund-a“, ki nam javlja, da ni tudi nemško-avstrijske zveze, ker ne mara siliti slovenskih učiteljev — svojih društvenikov, da bi pristopali nemški zvezi. Odbor zatrjuje da se vedno ogiblje vseh verskih, narodnih in političnih vprašanj, ker mu je glavno načelo le povzdiga šolstva. Ta izjava se je jako povoljno vsprejela ter se soglasno sklenilo, da pristopi naše društvo tudi k tej naši deželski zvezi; pri prihodnjem zborovanju na Ptuji bode nas že zastopal gospod predsednik.

O vprašanji: „Katerih sredstev se naj učitelj poslužuje, da bo ljudstvo v kmetijstvu napredovalo,“ razpravljaj je gospod Arnečič, govoreč o šolskem vrtu, o raznih kmetijskih poskusih, o sadjereji ter o gospodarskih listih in knjigah, katere je priporočati.

Temu je priklopil praktični poskus za šolo o „jablanu“ in ga dobro izpeljal. Gospod Smid je še govoril o zadevi „Popotn.“ in „Koledarja“ ter priporočal, da bi nju podpirali in točno predplačevali sebi na čast.

Prihodnje zborovanje 6. julija v Slovenjem-gradci. V.

Št. Jurij ob juž. zel. „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ je zborovalo 18. junija t. l. v Celji. Ob enajstih uri dopoldne otvori gosp. A. Brezovnik zborovanje s srčnim pozdravom zbranih udov ter predstavi nove ude: gospico Melanijo Sittigovo iz Trbovelj, gg. J. Koschutnika in J. Čuleka ter kot gosta navzočega gosp. St. Rataja s Slivnice. Društvo radostnim srecem zakliče novim udom krepek „živio!“

Po prečitanih zapisnikih z dne 2. febr. in 4. apr. t. l. poroča predsednik o društvenih stvareh. Društvo se je na binkoštni terek udeležilo zborovanja „šmarnsko rogaškega“ učiteljskega društva na Grobelnem, kjer so se izletniki izborna zabavali. Na predsednikov poziv zakliče društvo vrlenu sosedu v znak zahvale in spoštovanja „slava!“ Nadalje poroča gospod predsednik, da je pristopilo 5 uvov h „Krškemu pedagogičnemu društvu“. Direktorij „Zaveze“ je poročal o letošnjem zborovanju in o poverjeništvu za „Zavezine“ publikacije. Poverjeništvu prevzame gosp. Stukelj. Prošnji uredništva „Pop.“ se odzove društvo s tem, da izvoli g. Gradišnika za poročevalca o učiteljskih in šolskih novicah v našem okraju.

Gospod A. Gradišnik nam je v temeljito sestavljenem berilu podal sliko današnjega stanja „ženskega vprašanja“. Povedal nam je, kako in kje delujejo ali bi vsaj lahko delovale ženske poleg moških.

Pri volitvi poverjenikov za Zavezino zborovanje so se izbrali gg. Brinar, Petriček, Šah in kot namestnika gg. Čulek in Vrščaj. Prihodnje zborovanje bo 6. julija. Ker je bilo že pozno, ni nikdo ničesar

nasvetoval, dasiravno so bili predlogi pripravljani. Radi tega je želeli, da bi zanaprej častiti društveniki dohajali točno ob naznačeni uri t. j. ob desetih. J. Ja . . . šč.

Smarje pri Jelšah. [Konec.]

B. Stavke gledé na računice.

Ker dobimo letos gotovo nove računic, bilo bi umestno, če bi se vsa učiteljska društva in vse okrajne konferencije pečale z preustrajanjem računskega pouka in računice. Kjer ne bo sorodnih vprašanj v vsprejedu, stavijo se naj samostalni predlogi, kakor so naslednji:

1. Naj se opustijo Močnikove in vpeljejo se naj Lavtarjeve računic.
2. Računic se naj ozirajo na različno razvite šole.
3. Vse gradivo, tudi snov za uporabno računanje, naj bo v računih tako po stopnjah razdeljeno, kakor to zahtevajo logični zakoni in sposobnost učencev. Lavtarjeve računic ustrezajo temu načelu popolnoma.

4. Računic naj obsegajo toliko nalog, da se z njimi učenci v dotični stopnji popolnoma izvežbajo.

Prav iz srca želimo, da bi se tudi še druga društva o tem vprašanji razgovarjala in poročala v „Popotniku“ o svojih sklepih z objavo sličnih primernih stavkov.

Stavki se odobrijo in gospodu govorniku izreče se iskrena hvala.

V. Gospod Šetine govoril je o „Matici hrvatski“, katero društvo goji lepo hrvaško književnost. Posebno jo priporoča učiteljem slovenskim. Da se je lahko vsak o ličnosti knjig prepričal, prinesel jih je govornik lepo število na ogled.

V imenu zbranih izreče mu g. predsednik zahvalo.

VI. Slučajnosti.

G. Brezovnik poroča o abecedniku g. ravnatelja Končnika, t. j. začetnica za 1. šolsko leto z dobro vsebino, z zglednimi besedami in s podobnicami. Črk ne jemlje v istem redu, kakor so v sedanjih začetnicah; nekatere že udomačene pa je namestil z zastarelimi oblikami.

Po daljšem razgovarjanju sprejme se predlog g. Debelaka, naj se g. Končniku naznani, da hočemo dosedanja red in dosedanja postavbo črk.

Gosp. Debelak poroča o šolski klopi g. J. Weixla. Navede in sprejme se sledeči stavek:

„Šmarijsko-rogaško učiteljsko društvo priznava pohvalno pripravnost patentirane nove šolske klopi (izumitelj Weixl), ker ustreza vsestransko ne le zdravstvenim tirjavam, temveč tudi važnim gledé na pouk, kakor tudi gledé na trpežnost in primerno nizke cene ter priporoča, da se, ako možno, pri nakupu ali izdelovanju novih klopi ozira le na ta sistem.“

Gosp. Šetine stavi radi pomanjkljivosti uradnih knjig predlog, naj se pri glavnih konferencijah potegne za njih poboljšanje.

Gosp. Strmšek predlaga gledé na izkazovanje šolskih zamud, naj bi se pri glavnih konferencah prosilo za ozirom na te zapiske za olajšanje.

Konečno se gosp. predsednik zahvali vsem navzočim posebno častitim gostom za toliko udeležbo.

Bilo je že precej čez poldne, ko smo se podali k obedu, katerega nam je izvrstno pripravil g. Kaučič s Št. Jurja ob j. ž. Še jedenkrat spominja se gosp. Brezovnik v mični besedi presvitlega cesarja Franca Jožefa, kateremu na čast se je zapela tudi „Cesarska pesem“.

Razgovarjali smo se še z dragimi gosti, a prenapro potekel je čas proste zabave, kajti s postaje slišal se je zvon in naši tovariši morali so k vlakcu. Hitro smo si podali roke v slovo, ter jim s hvaležnim srcem želeli srečno pot.

Dal Bog, da bi se kmalu zopet in potem še večkrat zbrali k tako veselemu zborovanju v tolikem številu.

—r.

Ijutomer. Naše učiteljsko društvo zborovalo je 18. maja. Po običajnem pozdravu predstavi gospod predsednik zbranim novega uda, gospoda Robič-a, kojega so navzoči z „živio“-klici pozdravili.

I. Zapisnik zadnjega zborovanja se odobri. Kar se tiče predloga gledé na objavljanje razpisov naših učiteljskih mest tudi v „Popotniku“, je gospod predsednik to slavn. okr. šolsk. svet že spomladl prosil, kar se je tudi vsprejelo.

II. Dopisi: a) Uredništva „Popotnika“, ki nas obvešča o stanju našega glasila in opominja naročnike da bi točneje polnjevali svojo dolžnost, v kar bi naj društvo pripomoglo. Poverjenikom se izvoli gosp. Karba. — Gledé na koledar se nasvetuje, naj bi obdržal prejšnjo obliko; ker je trud ogromen, zatorej se naj nikomur ne zdi predrag. Odslej bode društvo toliko koledarjev naročilo, kolikor je naročnikov.

b) „Zaveze slov. učiteljskih društev“ naznanjajoč letošnje glavno zborovanje v Mariboru. Gospod Freuensfeld obeta svoja vprašanja direktno pošiljati upravnemu odboru. Poverjenikom se izvolita gospoda Freuensfeld in Karba.

c) „Pedagogičnega društva“ zadevajoče izvolitev poverjenikov.

III. Gosp. Cvahte prepodava „O posebnem pouku tistih učencev, ki so v štirinajstem letu.

1. Vsaka šola ima več ali manj slabo nadarjenih učencev. Postava jih priznava poprečno 30%.

2. Od slabo nadarjenega učenca se nikakor ne sme toliko zahtevati, kolikor od povoljno nadarjenega.

3. Med slabo nadarjenimi učenci pa je še 10% takih, kateri se tudi pri največjem trudu učiteljevem komaj nauče za silo brati in računati v štev. krogu do 100.

4. Skušnja nas uči, da se mora celo dobro nadarjen otrok najmanje pet let v branji uriti, predno more težja berila gladko in s pravilnim na-

glasom brati. Slabo nadarjen otrok pa potrebuje za to gotovo 8 let. Marsikateri se pa vsled preslabe nadarjenosti do tega nikoli ne popné.

5. V ukazu dež. š. sveta z dne 29. dec. 1892 št. 9353 se zahteva, da se nobeden tudi najslabše nadarjen učenec ne sme iz šole izpustiti, ako ne zna spretno računati s celimi, desetinskimi in deloma tudi z ulomljenimi števili in sicer v neomejenem štev. krogu. To se sme zahtevati od povoljno nadarjenih.

6. Zraven nenadarjenosti učenca še pridejo druge zapreke: a) bolezen, b) slabo obiskavanje, c) postavne olajšave o poletnem času. (Ukaz pravi, da se mora učitelj pri oprostitvi učenca ozirati na dokončano šestletno obiskovalno dobo — ne pa na dosežen učni smoter za 6. šolsko leto.)

7. Za manj nadarjene otroke se naj zahteve znižajo.

Na to pristavi gospod Freuensfeld, da je vzrok slabega čitanja najti le v berilih, ki med seboj nimajo organske zveze.

IV. Gospod Robič prečita osebni dopis gospoda nadzornika gledé na revizijo beril ter se je na podlagi tega izvolil odbor.

Društvo želi nova, preinačena berila ne pa popravljena. Zatò se naj postavi posebna enketa.

Prihodnjič poroča gosp. Zacherl o prvem konf. vprašanji: „Katero pedagogičsko vrednost ima pomladanski izlet in v kateri meri ga more učitelj dostojno izkoristiti?“

Fr. Z.

Dolina, 20. junija. Slovensko učit. društvo za Koprski okraj imelo je 18. m. m. svoje zborovanje v šolski sobi v Boljunci. Pri običajnem nagovoru se je gosp. predsednik spominjal umrvešega uda in učitelja v Klanci, g. Grahli-ja. Prisotni udje vstanejo raz sedežev. Zapisnikarjema izvolita se gosp. Bunc, nadučitelj v Dolini in gdč. Šušek, učiteljica v Dolini. Na to prečita tajnik odborovo poročilo o delovanju v minolem letu. Glavna točka dnevnega reda je bila: Odbor predloži prošnjo za povišanje učiteljskih plač v Istri. Pri tej točki smo se zamudili nad dve uri v živahnem razgovoru. Sprejelo se je to-le: Sploh vse učiteljstvo predloži pravočasno prošnjo deželnemu zboru v Poreči. Slovenci svojo, Hrvatje svojo in Italijani svojo. Motivirane so lahko prošnje različno, samo v predlogih morajo biti soglasne. Č. g. Kompane, dekan v Osipu, prevzel je nalogo, delovati na to, da bodo italijanski tovariši v predlogih z nami jedini, za kar ga predsednik zahvali! Prihodnjemu odboru se je naložilo: 1. Naj se pogovori z ostalimi društvi, da bodo predlogi jednaki, 2. da skrbi za podpise v našem okraju, 3. da jih pravočasno odpošlje deželnemu zboru.

Predlogi, ki se ujemajo z onimi volovskega in krškega učit. društva, so: 1. Učiteljem bodi najmanj plača 500 gld. 2. Učiteljice dobivajo 80% priboljšane plače (torej najmanj 400 gld.). 3. Naslovi

podučitelj in podučiteljica odpadejo. 4. Starejšim učiteljem naj se štejejo vse petletnice (ker poprej pred par leti so bile desetletnice po 100 gld., a sedaj petletnice po 60 gld.). 5. V umirovino (tudi vdovam in sirotam) naj se štejejo vsa leta učit. službovanja, ter naj se doba službe skrajša na 35 let. 6. Pri oddaji višjih plačilnih vrst naj se gleda na službena leta (starost) in zadostno spolnjevanje stanovskih dolžnostij — ne oziraje se na mesto (kraj), kjer kdo služi. Izvolil se je zopet stari odbor: predsed.: Bogatec; podpredsed.: Anžlovar; tajnik: Breitschopf; blagajnik: Valentič; knjižničar: Jereb in pevovodja: Mahnič. Poverjenikom „Zaveze“ izberó se: Bogatec, Breitschopf in Pečarič.

Poverjenik „Pedagogiskega društva“ je gospod Breitschopf.

Zaostalo udnino „Popotnik-ovo“ odnosno „Učit. šematizma“ iztirja g. Jereb. Gledé na bodoči „Učit. koledar“ izrazila se je želja, da bi bil kaj ceneji ter imel dosedanji imenik.

Po zborovanji zabavali smo se še mnogo, smejali se tudi zadosti, ker smo imeli v svoji sredi znanega Franceta, ki je dobro znan lanskim gospodom izletnikom na Bled. Zvečer nas je posetil tudi gospod Butković, predsednik učiteljskega društva za volovski okraj, ki se je bil po nesreči zamudil na Št. Petru. Zedinili in pogovorili smo se z njim, da sprejme učit. društvo za Volovski okraj nalogo sestaviti in prodložiti v podpis hrvatskim učiteljem prošnjo za poboljšanje učit. plač v Istri. Slovensko učit. društvo za koprski okraj pa za slovenske učitelje.

Ako bi imel kdo izmed gospodov neprisotnih udov kaj pomisleka proti predlogom, naj se oglasi pri gosp. predsedniku Bogateci v Ricmanjih.

Iz savinjske doline. Naše učiteljsko društvo zborovalo je 8. junija v Gomilskem.

Gosp. predsednik pozdravil prav prisrčno zbrane ude ter poročal, preideó k dnevnemu redu, da je že odposlal „Zavezi“ imenik poverjenikov in imenik udov ter blagajniku odmerjeno udnino. Dopisov ni bilo nikakoršnih. Potem je podaval gosp. Pečar o sadjereji in sicer: Vzgoja sadnega drevesa od peske do tistega časa, dokler se ne presadi na stalno mesto, kjer naj nosi potem sad. Držal se je blizu tega-le reda:

1. Vzgoja divjaka do cepljenja.

2. Cepljenje samo na sebi, med katerim je zopet najbolj povdarjal okulovanje v jeseni in cepljenje za kožo v spomladi kot najboljša načina.

3. Vzgoja cepljenega drevesa do krone.

4. Vzgoja kroné.

5. Presajanje vzgojenega drevesa na stalno mesto in sicer: Kako se naj sadi, kedaj je najbolje saditi, kedaj in kako se naj pripravijo jame in kako se naj drevo poprej obreže.

O predmetu vnel se je živ razgovor. Stavila so se še različna vprašanja ter izjavila razna mnenja (gg. Meglič, Šijanec in Sadnik). Osebito zanimal se je gosp. Zotter, ker se na Gomilskem ravno pogajajo napraviti šolski vrt, kojega še dosedaj ni bilo.

Gosp. Meglič omenja, da društvo pred mesecem novembrom ne bode več moglo zborovati, a gospod predsednik želi, da bi naj društvo, če bode potrebno zaradi rešitve vprašanj za bližajočo se konferencijo še jedenkrat poprej zborovalo in to koncem meseca junija ali julija jedenkrat.

Na opetno skorajšno svidenje!

Srečko Pečar, tač. tajn.

Iz ptujskega okraja. (Vabilo.) Ptujsko učiteljsko društvo imelo bode v četrtek 6. julija ob 1/211. uri dopoludne v okoliški šoli v Ptujih redno zborovanje po tem-le vspredu: 1. Pevska vaja. 2. Zapisnik in dopisi. 3. Pogovor o vprašanih letošnjih uradnih konferencijah: a) Jezikoslovne napake. b) Poseben oddelék 14letnih otrok. c) O spremembi računice. 4. Slučajni predlogi. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Iz ormoškega okraja. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za ormoški okraj bode 6. julija t. l. ob 10. uri predpoludne v novem šolskem poslopji pri Sv. Miklavžu blizu Ormoža zborovalo po sledečem vspredu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Obravnava letošnjih konferenčnih vprašanj. 4. Razgovor o regulaciji učiteljskih plač na Štajerskem. 5. Domoznanstveno podavanje o Sv. Miklavžu. 6. Slučajni predlogi. Po zborovanji je skupen obed pri gospodu Simoniči. Za osebo plača se brez pijače 80 vinarjev. Število udeležujočih se oseb in drugo potrebno se naj blagovoljno naznani društvenemu tajniku gosp. Mart. Šalamunu pri Sv. Miklavžu do 5. julija t. l. P. n. častiti društveniki, pridite v mnogobrojnem številu in pokažite, da vam je stanovska čast nad vse.

Za odbor:

Anton Porekar, načelnik.

Celjski okraj. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj“ ima v četrtek 6. julija ob 11. uri dopoludne v celjski okoliški šoli svoj mesečni zbor. Dnevni red: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene zadeve. 4. „Krustača“, učni poskus izvaja gospod A. Brezovnik. 5. „O pozdravu in uljudnosti sploh, posebič v Slovencih“, govori gosp. J. Štukelj. 6. Nasveti. K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Iz Brežic. (Vabilo.) k zborovanji učiteljskega društva za brežiški in sevnški okraj, ki se bode vršilo v nedeljo 2. julija ob 9. uri predpoludne v Brežicah. Dnevni red: 1. Dopisi. 2. Razgovor o letošnjih konferenčnih vprašanih. 3. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi odbor.

Šmarje. Šmarsko-rogačko učiteljsko društvo zboruje 6. julija ob 10. uri dopoldne v Šmarji pri Jelšah po sledečem vsporodu: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Razgovor o telovadbi. 4. Paberki iz šole. 5. Slučajnosti. K obilnej udeležbi najvljudneje vabi

odbor.

Iz kranjskega okraja. (Vabilo) k zborovanju „učiteljskega društva za Kranjski šolski okraj“, katero bode 6. julija ob 11. uri dopoldne v šolskem poslopju v Naklem. Vspored: 1. Branje zapisa zadnjega zborovanja. 2. Kako bi se dal napraviti popis kranjskega šolskega okraja v zemlje-

pisnem in zgodovinskem pogledu. Poročevalec gosp. Jožef Petkovšek. 3. Važnost, upravljanje in uporaba otroške knjižnice. Poročevalec gospod Luka Jelenc. 4. Nasveti in slučajnosti. K obilni udeležbi vljudno vabi

odbor.

Sv. Trojica v Slov. goricah. (Vabilo.) Učiteljsko društvo Št. lenartskega okraja bode imelo v nedeljo, 2. julija t. l., ob 11. uri dopoldne svoje potovalno zborovanje pri Sv. Antonu v Slov. goricah z znanim dnevnim redom. Pristavi se še: „O začetku šol pri Sv. Antonu, Sv. Benediktu in Negovi“. Poročevalec gospod J. Strelec. K obilnej udeležbi vljudno vabi

odbor.

Dopisi in druge vesti.

Nekrolog.

Iz Buč.

Zopet nam je preminil drag, blag tovariš. 11. maja je tukaj naglo umrl vpokojen učitelj gosp. Janez Zidar.

Porodil se je pri sv. Jederti nad Laškim trgu l. 1833. V šolo je hodil v Idriji na Kranjskem, potem pa v Celji, kjer je tudi dovršil učiteljšče. Njegova prva služba je bila v Poličanah, potem je bil premeščen v Galicijo pri Celji in slednjič na Buče; tukaj je bival nad 30 let. Vpokojen je bil l. 1888. zaradi silne bolezni na prsih.

Iz Buč se ni mogel ločiti, srce mu je bilo za tihi kraj majhne vasice. Tukaj se je bil udomačil. On je bil vzgojil celo Bučko župnijo, kajti sedaj ni skoraj hiše, pri katerej bi ne bilo gospodarja ali gospodinje, ki je slišal prvi nauk dragega učitelja. Ljubil in spoštoval ga je vsak, kajti bil je vsakemu prijazen in postrežljiv, in mladini je bil skrben, mil vzgojitelj. Na ranjkem tovarišu je lahko videti, kaj postane sčasom učitelj svojemu ljudstvu. Vsak dan je trkal kak kmet na duri njegove sobe, prišel je s kakim uradnim ali z drugim pismom v roki in ga poprosil svéta. Vsakemu je ranjki rad pomagal, mnogege je obvaroval propoda. Vsa župnija ga je spoštovala, in kdor ga je srečal, ga je celo veselilo, ako „so se stari gospod učitelj“ ž njim kako besedo pomenili.

Svoji družini, ki sedaj tako po njem tugnje, bil je najboljši oče. S čim je le mogel, pomagal je; ni se bal še tako mučnih skrbi, samo da je svoje le videl srečne in zadovoljne.

Mirna, a nagla je bila njegova smrt. 11. maja je še igral zjutraj v cerkvi a opoldne je že mirno zaspal.

Ljudje sopopoludne v cerkvi začujeno pogledovali na kor, ali orglje so molčale. Nihče ni hotel verjeti, da bi „starega gospoda učitelja“ ne bilo več med živimi.

V soboto, 13. maja, je bil pogreb. Gg. učitelji in gospdč. učiteljice so se bili v lepem številu zbrali, da so spremili svojega tovariša k zadnjemu počitku. Šolska mladina in velika množica ljudij spremljajo krsto. Skoraj ni bilo hiše v celi župniji, od katere bi ne bil kdo prišel k pogrebu.

Ko so v cerkvi orglje zadonele, jokali so se ljudje; kajti tuja je bila roka, ki je igrala. Na pokopališči je hotel vsak stati pri jami. Vzdihovalje in srčna molitev ga je spremljala k zadnjemu počitku.

Zemlja je vsprejela v svoje naročje, kar je njenega. . . .

Oh počivaj sladko in snivaj mirno svoje v spanje v tihem grobu! Saj tukaj ni morilnega, strupenega vetra, tukaj kraljuje tihota in mir. Tukaj se Ti bó ohladilo tvoje telo težkih bremen, koje je prenašalo v življenji. V tem kraji bo mirovalo, saj Te ne bo nihče dramil. Prišel si, dragi tovariš, do svojega smotra, prišel v varno zatišje, domov. In tamkaj nad nami se zopet vidimo; tamkaj, kamor se je tvoje oko tolikrat oziralo, nad zvezdami se sprejahaš v boljših krajih. In ko nam upihne smrten veter luč življenja, nam, ki tako po tebi žaljujemo, o takrat se nam boš smehljaje prikazal in nas peljal, kjer sedaj bivaš.

Tvoje soprogo in tvoje tri otroke, ki po tebi žaljujejo in prebridko izgubo objokujejo, naj jih vodi mila roka očeta v nebesih!

Kaj si bil ljudem, priča množica, ki Te je bila spremila, pričajo solze, ki so močile lica navzočih. Z Bogom, prijatelj mili, lahka Ti

bodi zemljica! . . . Čast tvojemu spominu! . . .
Nad zvezdami! . . .

Jama tiha Te varuje,
Život tvoj je tam doma,
Glava od skrbi miruje,
Duša v krajih krasnih nuje,
Da družino žalo,
Bitje varovalo
Sveto, prosi tam Boga.
Glas zvoná od nas Te ločil,
Glas zvoná nas združi spet; . . .
Lehko spavaj, mir uživaj
V krajih tujih — krasnih snivaj! . . .
Skupno veselimo,
S tebo molimo,
Ko preteče nekaj let! . . .

X.

Črnomelj. (Okr. učiteljska konferencija) se bode vršila za naš okraj 12. julija t. l. ob 9. uri zjutraj v šolskem poslopju v Črnomlju po temle dnevnem redu: 1. Predsednik otvori konferencijo in imenuje svojega namestnika. 2. Volitev dveh zapiskarjev. 3. Opazke c. kr. okr. šol. nadzornika o inšpekcijah. 4. Razgovor o šolskih ukazih in naredbah. 5. Važnost nazornega nauka z navodili. (Poročata gospod nadučitelj M. Bartel in gospod učitelj T. Bitenc.) 6. O prihodu, bivanju in odhodu Francozov v Belokrajinu, kot donesek k domači zgodovini. (Vsaki učitelj odnosno učiteljica naj poizvé od starih ljudij in zapiše, kaj narod od francoskih časov še hrani; tudi naj se vpišejo anekdote, pripovedke, ki pojasnjujejo istodobno djanje in nehanje domačincev in Francozov. Dobro bi bilo, opisati tudi kraj, kjer se kaj poizvé.) 7. Poročilo knjižničnega odbora in polaganje računa za 1892/93. 8. Volitev knjižničnega odbora. 9. Določitev učnih knjig za prihodnje šolsko leto. 10. Volitev stalnega odbora. 11. Nasveti, ki naj se 3 dni pred konferencijo depošljejo stalnemu odboru.

Z Notranjskega. — Šolske delarne so „moderni švindeli“, dejal mi je oni dan tovariš, kateri je drugače jako zavzet za svoj poklic in za razvitek našega šolstva. Tudi pisec teh vrstic je bil še pred malo časom tega mnenja, a ko je to stroko naprednega šolstva malo bolj „pretuhtal“, o lanskem tečaju v Gradcu pošteno oblal, žagal in „popal“ ter v tekočem letu to novotarijo vpeljal v svoj razred, prišel je do vse drugačnega mnenja; kajti praksa ga je v kratkem času že toliko poučila, da je ta „moderni švindele“ — ako se ozira na dejanske potrebe našega večinoma kmetškega ljudstva — baš istega pomena za dečke, kakor so ženska ročna dela za deklice. Ako bi se ta pouk na merodajnem mestu podpiral tako, kakor zasluži, donasal bi lahko lepe obresti; a žalibože, čaka ga najbrž taka osoda, kakoršna je zadela še pred par leti tako oboževani, a dandanes že precej zanemarjeni kmetijski pouk. Da pa pri nas v tej zadevi ne napredujemo, temveč korakamo rakovo pot, so vzrok

oni gospođe, kateri so vpeljali pri razdelitvi nagrad dvojno mero in vago. Načelo: „Vsak delavec je vr eden svojega plačila“, ne velja več! — Žalostno, pa resnično! — k.

Iz Kranjskega okraja. Letošnja uradna učiteljska konferencija bode 26. julija letos ob 9. uri dopoldne v Kranju.

Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi:

1. Podrobni učni načrt za slovnčni pouk na jedno- in dvorazrednicah. Poročevalec g. Francišek Luznar.

2. Vzroki slabega šolskega obiskovanja in kako bi se odpravili. Poročevalec g. M. Bregant.

(Najvišje imenovanje) Presvitli cesar je imenoval dosedanega voditelja vlade kranjske in predsednika c. kr. deželnega šolskega sveta barona Viktor Heina deželnim predsednikom vojvodine Kranjske.

(Odlikovanje) Nadučitelju v Sevnici Tomažu Dernjaču je minister povodom umirovljenja podelil naslov šolskega ravnatelja.

(Uradno učiteljsko zborovanje) za tekoče leto bode imelo učiteljstvo logaškega okraja 31. julija v Planini.

(Okrajna učiteljska konferencija za litijski okraj) bode 12. julija v Litiji. Na dnevnem redu so razen navadnih točk še sledeče: a) Pretresovanje „računice“ in „abecednika“ v smislu min. ukaza z 21. marca 1893 l. št. 6028. — Posebni poročevalec za to točko se ne bode izbiral, obravnava bode splošna, sleherni član konferencije naj naznani opazke oziroma nedostatke iz lastne skušnje. b) Praktična uporaba dr. Hudekove & Herbertove prirodoslovne zbirke za ljudske šole pri naših berilih. Poročevalec naduč. gosp. Fr. Slanc. c) Ženska ročna dela z ozirom na domače potrebe. Poročevalki gspđe. K. Demšar in J. Kronabethvogl. d) Poročilo knjižničnega odbora o novejših šolarskih knjižicah.

(Udeležnikom glavnega zborovanja) „društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega“ v Babinem polju se obeta jako prijeten dan. K zborovanju pride baje tudi več hrvatskih učiteljev in učiteljic. Na svidenje!

(Novi koleki.) Dosedanji koleki veljajo le še ta mesec. Za pobotnice 1. avgusta bode treba že novih kolekov, na kar opozarjamo naše sodruge že sedaj, da ne pridejo v nepritiko. Torej še jadenkrat: 1. avgusta t. l. sedanji koleki ne veljajo več!

(„Nauki o varstvu živali za mladino“) na veliki stenski tabli se dobé jeden iztis po 15 kr. pri sestavitelju A. Porekarju, nadučitelju na Humu (pošta Ormož), ali pa pri bukvozevu Viljelmu Blankeju v Ptujih na Štajerskem. Poština 5 kr. — Naj bi ne manjkali v nobednem razredu slov. šol!

(Število učiteljev in učiteljic) znaša po najnovjših podatkih v Avstriji 41.120 učiteljev in 14.809 učiteljic, v Italiji 32.908+46.887; v Franciji 85.586+67.015; na Angleskem 47.836 uč. in 123.995 učiteljic.

(Razširjanje šole.) Trirazredna šola pri sv. Miklavži v ormoškem okraju se je razširila v četirirazrednico, ter ob jednom izrekla potreba razširjanja te šole v petrazrednico. Ker so potrebni prostori v novo sezidanem šolskem poslopju pripravljeni, se ne stavijo temu nikake ovire.

Premembe pri učiteljstvu. Gospod Ivan Okorn, nadučitelj v Preddvoru dobil je 2. učno mesto na deški šoli v Trziću, na njegovo mesto pa pride za nadučitelja v Preddvor gospod Rudolf Završnik, učitelj v Olševku. Nadučitelj v Dragatušu gosp. J. Bantan dobil je nadučiteljsko mesto v Loškem potoku, kjer je dosedanji nadučitelj gosp. Franc Golmajer bil radi boleznj vpokojen. Gosp. Jožef Stritar, podučitelj pri Sv. Jederti nad Laškem trgom imenovan je def. učiteljem v Braslovčah, isto tako podučiteljica pri Sv. Lenartu v Slov. gor. gspđ. Jožefa Wutt, za učiteljico pri Sv. Lenartu. Gspđ. Franciška Jugovič postala je def. voditeljica dekliške šole v Kranji, gspđ. Klotilda Golf pa definitivna druga učiteljica na tej šoli. — Gspđ. Marija Pivk, podučit. v Artičah dobila je jednako službo na Blanci in podučitelj g. Ivan Kramar premeščen je iz Šoštanja v Loko pri Zidanem mostu. — Na svojo prošnjo bili so vpokojeni: Gspđ. Jožefina Schmieđt, učiteljica v Poljanah, g. Tomaž Dernač, naduč. v Sevnici, g. Jož. Supanek, nadučitelj v Loki pri Zidanem mostu in gosp. Janez Maier, učitelj-voditelj v Pernicah nad Muto.

Raznoternosti.

[V spomin stoletnice rojstva Jana Kollára] ustanovijo slovenski (slovaški) domorodci „Kollárovo stipendium“ za podporo revnih a pridnih mladeničev slovaških, učeh se na gospodarskih, srednjih in visokih šolah.

R. K.

[Pri shodu delegatov] „Ustfedniho spolku jednot učiteljských na Moravě a ve Slezku“, vršivšem se 22. vel. travna 1893 v Valaskih Meziricích se je Celjsko-Laškemu učiteljskemu društvu izrazila srčna zahvala za darovane knjige za ustanovljeni muzej Komenskega v proslavo njegove 300letnice. R. K.

[Dnevni red svetovnega pedagogičskega kongresa v Chicagu.] Ta kongres, o katerem smo obvestili častite bralce že v 5. številki našega lista, vršil se bode od 25. do 28. julija v glavnih in večernih zborovanjih. — 1. V glavnih zborih razpravljala se bodo ta-le vprašanja: Brezplačni pouk. Šolske stavbe. Šolske knjižnice. Šolski muzeji. Šolski časopisi. Negovanje zdravja po šolah. Šola in umetnost. Verska in нравna vzgoja. Pouk o ustavi v šolah. Šolski izpiti in premikanje učencev. Učitelji ali učiteljice? Šolska statistika. — 2. V posebnih večernih zborovanjih razpravljala se bodo ta-le vprašanja: a) Ljudsko šolstvo: Uvedenje zabavišč. Razredni sestav. Šolski vodje. Pouk o ročnih spretnostih. b) Srednje šolstvo: Prave meje pouka v srednjih šolah. Pripravno izobraževanje učiteljev srednjih šol. Šolsko nadzorstvo. Šolski vodje. Priprava učencev za praktično življenje. Latinščina in grščina. Se naj uči preje geometrija ali algebra? c) Visoko šolstvo: Ameriški college primerjen sličnim zavodom v drugih deželah. Specijalne studije v collegu. Visoke šole in ženski spol. Akademiske časti. d) Razne obrtne in tehniške šole: Pripravno izobraževanje seminar-skih in akademskih učiteljev. Pravniške šole. Medicinci in bogoslovci. Eksperimentalna psihologija in racionalna psihologija. Višje trgovske šole.

Listnica

Uredništva. K v ? Če nam nočete naznaniti svojega imena, žal tudi Vašega dopisa ne moremo sprejeti. — „Ptičjega mleka sit“: Le kot inserat mogoče; ako Vam drago, sprejme se brezplačno, ker ste sotrudnik našemu listu. Brez zamere! — Gg. dopisnikom, ki so nas dregali: Ni bilo mogoče preje.

Razpis natečajev.

St. 728.

Razpis.

Sledeče podučiteljske službe je umestiti takoj definitivno in sicer:

A. v ormoškem šolskem okraju:

- a) v Ormoži, III. plačilni razred, 60 glđ. doklade za stanovanje;
- b) na Humu (Kulmburg) IV. plač. razr., prosta izba in drva;
- c) pri Sv. Lenartu, IV. plač. razr., prosta izba;
- d) pri Sv. Miklavži, IV. plač. raz., prosta izba;
- e) pri Sv. Tomaži, IV. plač. razred;
- f) pri Sv. Bolfanku na Kogu, IV. plačilni razred, prosta izba.

B. v ptujskem šolskem okraju:

- a) pri Sv. Andraži v Leskowci, IV. plač. razred;
- b) pri Sv. Barbari v Halozah, IV. plač. razred, prosta izba;

- c) pri Sv. Duhu v Halozah, III. plač. razr., prosta izba;
- d) pri Sv. Janži na Dravskem polji, IV. plač. razr., prosta izba;
- e) pri Sv. Lovrenci na Dravskem polji; IV. plač. razred, prosta izba;
- f) pri Sv. Marku, IV. plač. razr., prosta izba;
- g) v Stopercah, IV. plač. razr., prosta izba;
- h) v Cirkovcah, IV. plač. razr., prosta izba.

Prosilci in prosilke naj vložijo svoje redno podprte, zlasti z zrelostnim, oziroma s spričevalom učne vsposobljenosti in z dokazom avstrijskega državljanstva opremljene prošnje, in sicer ako še niso v službi, naravnost, sicer pa potom predstojnega okrajnega šolskega sveta najpozneje do 20. julija 1893 pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet Ormož — Ptuj, 12. jun. 1899.

1-2

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 255. **Nadučiteljsko mesto.**

Na štirirazredni ljudski šoli v Sevnici je umestiti nadučiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto naj vložijo svoje prošnje, ki morajo biti opremljene z zrelostnim spričevalom, s spričevalom učit. vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) in z dokazom vsposobljenosti za subsidiarno poučevanje katol. verouka, potom predstojnega okr. šolskega sveta **do 20. julija 1893** pri krajnem šolskem svetu v Sevnici ob Savi.

Okr. šolski svet v Sevnici, 2. junija 1893.
Predsednik.

Št. 322. **Učna mesta.**

V breziškem političnem okraji umestiti je pričetkom prihodnjega zimskega tečaja ta le učna mesta definitivno, eventuelno tudi provizorično.

1. Mesto stalnega okrajnega pomožnega učitelja za okrožje c. kr. okrajnega glavarstva Brežice z dohodki podučitelja po III. plačilnem razredu;

2. definitivno učiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Št. Vidu pri Planini z dohodki po IV. plačilnem razredu in s prostim stanovanjem (jedna soba v šolsk. poslopji.);

3. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Dobovi pošta Brežice, z dohodki po IV. plačilnem razredu.

Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje redno opremljene prošnje, ki morajo biti podprte z zrelostnim spričevalom, potem eventuelno s spričevalom učne vsposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) itd., potom predstojnega okrajnega šolskega sveta, in sicer z ozirom na pod 1. imenovano mesto pomožnega učitelja naravnoč pri okr. šolskem svetu v Brežicah, z ozirom na ostali učni mesti pa pri dotičnem krajnem šolskem svetu **do 20. julija 1893**.

Okr. šolski svet v Brežicah, 2. junija 1893
Predsednik Aralza s. r.

Št. 585.
o. š. sv. **Natečaj.**

V sežanskem šolskem okraji so namestiti ta-le učiteljska mesta definitivno ali tudi provizorično:

1. mesto učitelja-voditelja na mešani jednorazredni ljudski šoli:

a) v Avberu, b) na Barki, c) v Štanjelu, d) v Zgoniku, e) v Pliskovici;

2. mesto učitelja na mešani dvorazrednici v Nabrežini;

3. dve mesti prov. učiteljice ročnih del in sicer a) na jednorazrednici pod Repentabrom in b) na jednorazrednici v Rodiku.

Prosilci naj vložijo v teku 6 tednov po razglasu tega razpisa v „Osservatore Triestino“ svoje prošnje, katere morajo biti pri učiteljih opremljene s spričevalom zrelosti in učiteljske sposobnosti, z dokazom avstrijskega državljanstva in pri a—e z dokazom sposobnosti za subsidiarno pouk katoliškega verouka, a pri učiteljicah ročnih del s spričevalom sposobnosti, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Sežani.

C. kr. okr. šolski svet Sežana, 15. junija 1893.
Predsednik: Simzig s. r.

Št. 330. **Razpis natečajev.**

V šolskem okraji Mahrenberskem umestiti je s pričetkom zimskega tečaja ta-le mesta definitivno event. provizorično:

1. Nadučiteljsko in podučiteljsko službo na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda v Št. Ožbaltu ob Dravi s prostim stanovanjem za obe mesti;

2. Nadučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli III. plačilnega razreda v Vuhredu s prostim stanovanjem;

3. Mesto učitelja-voditelja na jednorazredni ljudski šoli III. plačilne vrste v Pernicah s prostim stanovanjem.

Prosilci naj vložijo svoje redno opremljene prošnje, katerim je pridjati zrelostno spričevalo in spričevalo učne vsposobljenosti kakor dokaz avstrijskega državljanstva, in z ozirom na nadučiteljski mesti pri Št. Ožbaltu in Vuhredu ter na učiteljsko službo v Pernicah tudi dokaz vsposobljenosti za pouk v katol. verouku, predpisanim potem **do 24. junija 1893** (ne pa 24. julija, kakor je po pomoti stalo v 11. štev. „Pop.“) pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Znanje slovenskega jezika je gledé na vsa mesta potrebno.

Okr. šolski svet Mahrenberg, 31. maja 1893.
Predsednik: Finetti s. r.

Št. 187. III. **Podučiteljski mesti.**

Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Lenartu v Slov. gor. in pri Sv. Jurji v Slov. gor. je umestiti podučiteljski mesti III. plačilnega razreda.

Prosilci za ti mesti naj pošljejo svoje opremljene prošnje z dokazom avstrijskega državljanstva **do 10. julija t. l.** krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Lenartu ozirom pri Sv. Jurji v Slovenskih goricah.

Okr. šolski svet Št. Lenartski, 31. maja 1893.
Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 286. **Razpis učiteljskih služb.**

V tolminskem šolskem okraji namestiti se imajo sledeče službe stalno:

1. Mesto učitelja na štirirazrednici v Bovci in Kobaridu;

2. Mesto učitelja na dvorazrednici pri Sv. Luciji;

3. Mesto učitelja na podružnici na Žagi in Lubinji;

4. Mesto učitelja-voditelja jednorazrednice v Logu (Breth) in Sedli, na Libušnjem, Bukovem, Ponikvah in Livku.

Pri šolah v Logu, na Bukovem, Ponikvah, Žagi in Lubinji namesti se tudi začasno, ako ne bo dovolj prosilcev s spričevalom učiteljske sposobnosti.

Dohodki so določeni v deželnih postavah 10. marca 1870 in 4. marca 1879.

Prošnje s postavnimi spričevali, prosilci iz drugega okraja tudi z zdravniškim spričevalom je vložiti potom c. kr. okrajne šolske oblasti **do 20. julija 1893**.

C. kr. okr. šol. svet v Tominu, 5. junija 1893.
Predsednik.

Vsebina. I. Psihologični listi. (H. Schreiner.) (II.) — II. Scylla in Charybda. — III. Slovstvo. (Odgovor. Novosti.) — IV. Društveni vestnik. — V. Dopisi in druge vesti. — Raznoternosti. — Listnica. — VI. Natečaji.